

SZENTES és VIDÉKE

A Csongrádvármegyei Gazdasági Egyesület Hivatalos Közlönye.

Megjelen **vasárnap** és **esütörtökön**.
Előfizetés ár:
Hegyedévre 2 korona 50 fillér. felévre 5 kor. Egész évre 10 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca, Pollák-ház,
hová a kéziratok címzendők.

Hirdetéseket és nyilttéri közleményeket
a kiadóhivatal
méréselt áron számít fel.

Magyar közigazgatás.

Egy főispánt menesztettek a mult héten. Azt mondják róla, hogy utolsó oszlopa volt a régi rendszernek, melynek oszlopait sorra döntögette ki az új éra. Vajon igaz-e ez vagy nem: soha nem kutatom itt, ahol nem politizálok. A politikában különben is a személyi ügyek a legkevésbé érdekesek, mert rossz politika az, amelyik személyeken fordul meg.

Hogy ezt a főispán-menesztést mégis szóba hozom, ennek az az oka, mert a főispán körül a magyar közigazgatásnak arról a rendszeréről vitáztak, amelyik tisztán csak társadalmi kérdés. Csakugyan nálunk, kivált a vidéken társadalmi kérdés a közigazgatás. A vidéki magyar társadalom évszázadok óta össze van gabalyodva a közigazgatással. Egy test és egy lélek volt mindig a kettő. A társadalmi élet felszivta az egész helyi politikát és a helyi politika felszivta magába az egész társadalmat. Állása annak volt a társadalomban, akinek állása volt a közigazgatásban és akinek ez utóbbiban szép szerep jutott, az bizony szerepet vitt a vidéken mindenkor a társadalomban is.

A társadalom feje, megyei székhelyen mindenütt a főispán volt mindig, rangban pedig úgy következtek utána, az emberek a társadalomban, ahogy a ranglistán a hivatalban egymás után következnek. Aki pedig első tekintély volt egy megyei társadalomban, az többnyire, kivétel nélkül mind a főispánságra vagy legalább alispánságra törekedett mindig. Szóval: kinek milyen volt a tekintélye, olyan közigazgatási hivatalra pályázott és ritka kivétel volt eddig az olyan vármegye, mint Csongrád, ahol ne a családi összeköttetéseket, ne a társadalmi kiváltságot, hanem az egyéni rátermettséget vették volna figyelembe a közigazgatási állások betöltésénél.

Ennek az itt változt rendszernek pedig történelmi eredete van, de létjogosultsága nincsen. Elterő ereje mindenütt csak a hagyomány, a patriárkális ősi hagyománya annak a kornak, melyben egy-egy vármegye szinte uradalma volt egy-két családnak.

Erteni tudom, miként támadt ez a rendszer, de jó oldalát a rendszernek egyet sem ismerem. Egészen más tehetség és képesség kell a közigazgatási működéshez, mint a társadalmi szerepléshez. A kettő semmiképen sem egy. Sőt merném állítani, hogy akinek

a társadalmi szerepléshez különös tehetsége van, az kevésbé való a közigazgatásban. Mert a közigazgatás, ha az eleven étellel foglalkozik is, elvégre mégis csak hivatal, amihez pedig pedantéria kell, meg hajlandóság a hivatalos pragmatika, na meg a hivatali fegyelem iránt. A társadalmi élet pedig a különkülön való egyének függetlenségét szereti, az egyenlőséget követeli meg és teljesen kiegyenlítő hatással van. Az a távolság, mely hivatalosan kell, hogy meglegyen a főnök és az alantas közeg közt, a társadalmi életben elenyészni iparkodik és ha a társadalmi élet túlonúl össze van növe a közigazgatással, a határok bizony itt is, ott is elmosódnak.

Nem követelheti senki azt, hogy a hivatali főnök ne pajtáskodjék a tisztviselőjével. Csak az a rendszer bántó, mely a társadalomból indulva ki, csinálja a közigazgatást, dacára annak, hogy a társadalom és közigazgatás sehogy sem egymást fedező fogalmak.

Persze, nehéz azon a rendszeren, amelyet annyiszor szidtak és amelyet a most menesztett főispánnal kihaltak hisznek, változtatni ma, mikor választás újtán töltik be a hivatalokat. Elvégre is idegent, ismeretlent hogyan válasszanak a vármegyék. Akkor már inkább megválasztják a jó ismerőst. Magunk se tennék e részben különben, mint mások. Es így esik, hogy más alkalmasabb helybeli híjján bizony megválasztják a kevésbé alkalmasat is. Lehetek én akármilyen közigazgatási lángész, ha a vármegye tisztviselőt keres és én idegen vagyok ott, bizony meg nem választanak, mert nem ismernek. Mert végre is, ha akarják hiszik, ha nem akarják nem hiszik az közigazgatási lángész voltomat. Ezért van, hogy manapság idegen nem is igen pályázik megyebeli köz igazgatási állásra. Sőt a fővárosi embernek például eszébe se jut vidéki közigazgatási állásra pályázni, mert tudja, hogy ott zöldágra nem vergődhet. Ez a pálya tehát voltaképpen nem is létezik az olyanok számára, akiknek familiája időtlen idők óta nincs bent az illető vidék társadalmában, vagy a közigazgatásában, mert ez egyre megy.

Pedig nyilván akadnának sokan, akik hivataloskodásra hajlandósággal bírván, a közigazgatási pályára lépnek. Csak végig kell néznünk a bírói pályán. Amióta ez a hivataloskodás állami pálya és mentes a vidéki társadalmi élet zavaraitól, félézségétől, a mióta a bírót nem választják,

hanem kinevezik, egészen új elemek, kiváló elemek kerültek erre a pályára. A régi rendszer mellett ezek az új elemek soha be nem jutottak volna a bírói karba. Nem olyan egyöntetű már társadalmilag a bírói kar, értve ezt úgy, hogy többféle társadalmi rétegből kerülnek ma ki a bírák, és ez jobbá is teszi a bíróság egyetemét, mely mindenütt és mindenünnen tudja táborába vonzani a tehetségeket.

Csak így kellene, hogy ez legyen a közigazgatási pályán is. Fel kellene már egyszer szabadítani a közigazgatást minden társadalmi elemek számára. Szinte azt lehetne mondani, hogy fel kellene szabadítani a közigazgatást a jobbágytól, az alól a rendszer alól, amely egyébként 1848-ban letűnt nálunk is. A bíróságokat megváltottuk már e rendszerből, közigazgatásunk azonban még mindig alatta nyög. Vajon meddig még?

A régi vármegyék lélekharangját félnék megkongatni. Attól tartanak, hogy rossz szellemeket, harcos szellemeket riasztanak föl vele, akár a kornevilli harangok kongatásával. Pedig ahogy ez az operetti harangkongás nem jelzett igazi szellemeket, hanem csak hamis kísérteket, úgy a vármegyék halálharangjának megkongatásától sincs miért félni. A modern idők árja sokkal erősebb, semhogy a régi vármegyék, a mai magyar közigazgatás ellent tudjanak neki állani.

A közel jövő legnagyobb feladata nem lehet más, mint ennek a korszak nagy munkának az elvégzése.

Övönközedeés az árvízveszedelem ellen. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a tavasi vízáradások esetleges veszedelmei ellen való övönközedeésként a következő körrendeletet intézte a törvényhatóságok fejeihez:

Az időjárás változataihoz képest bekövetkező vízáradásokra való tekintettel felhívom a Cimet, hogy a szükségessé válható árvédekezés sikerének biztosítására megkívánható hatósági előintézkedeéseket idejkorán megtenni el ne mulassza.

Különösen pedig felhívom a Cimet, hogy:

1. A törvényhatóság területén levő magánbölözeti és községi védművek érdekében teendő intézkedeéseket szigorúan ellenőrizze és az e részben tapasztalando hiányok vagy mulasztásokkal szemben azonnal és kellő erélylyel lépjen fel.

2. Megfelelően és erélyesen intézkedjék, hogy az árvédekezési munkálatoknál esetleg igénylendo munkaerőnek és közérőnek a

kellő időben való kiállítása akadálytalanul cszközölhető legyen.

3. Intézkedjék az iránt, hogy az ártéri községek amaz előjárójukat, aki a fenyőgető vizálás fellépésével az 1885. XXIII. törvény-cikk 149. §-ban körülírt rendelkezési hatalmat gyakorolnival hivatott leendő, késedelem nélkül jelöljék ki.

4. Amennyiben még meg nem történt volna, az illető társulatokkal vagy érdekelt-ségekkel való érintkezés alapján haladéktalanul állapítsa meg rendeltetleg részletesen azt, hogy az illetékes közigazgatási tisztviselő-k a felmerülhető szükség esetén a törvény-hatóság területén levő melyik töltésvonalon, illetve annak melyik szakaszán fognak az idézett törvény 150. §-a értelmében működni.

Értesitem e mellett Cimedet, miszerint annak biztosítása végett, hogy a beállható árvédekezés alkalmával a magyar királyi csendőrség, úgy a hatósági közegek, mint az érdekelt ármentesítő társulat működését kellően támogathassa, a m. kir. belügyminiszter urat egyidejűleg megkeresem. A tekintetben, hogy az árvízveszély esetén szükségessé válható folytonos távirati szolgálat berendezését a hatóságok, ármentesítő társulatok, miniszteri biztosok, vagy folyammérnöki hivatalok közvetlen megkereséseire, az illető posta- és táviratigazgatóságok, illetve az önállóan kezelt hazai vasútat igazgatóságai haladéktalanul elrendeljék és hogy a vizára-dásra vagy védekezésre vonatkozó táviratok díjmentesen és elsőbbséggel kezeltesenek, az intézkedések a m. kir. kereskedelemügyi miniszter részéről egyszermindenkorra megtétek.

Hasonlóképpen a cs. és kir. hadügyminiszter és a magyar kir. honvédelmi miniszter részéről tett általános intézkedésekkel és az egyes hadtestparancsnokságok létrejött és általam már közölt részletesebb megállapodásokkal kellőképpen biztosítva van, hogy a felmerülhető szükséghez képest a cs. és kir. hadsereg részéről a törvényhatóságok által az illető hadtestparancsnokságokhoz intézendő megkeresésre katonai segédletek, valamint robbantó eszközök és pontonak sürgősen rendelkezésére bocsátatnak, — továbbá, hogy a katonai erő nagyobb mérvű igénybevétele esetén, vagy ha ez a helyi viszonyoknál fogva alkalmasabb, ugyancsak a törvényhatóságok által az illetékes honvédpáncsnokságokhoz intézendő megkeresésre a m. kir. honvédség részéről is állíttassék ki katonai segédlet.

A magyar iparfejlesztés.

A kereskedelemügyi minisztériumban végzik az iparfejlesztés munkáját és e munka legközvetlenebb intézője: S z t e r é n y i József miniszteri tanácsos. Ő ismeri, szemléltetve látja mindennap a bajokat, melyek miatt a magyar iparnak szenvednie kell. Ő ismeri az orvoslások módját is, melyekkel a magyar ipar nagy betegségét gyógyítani lehet. Ha tehát a magyar iparfejlesztésről nyilatkozik, véleménye és javaslata mindenképp fölött figyelemreméltó és jelentőségteljes, mert ezen véleményekben és javaslataiban kell megtalálnunk a magyar iparpolitikáigaz céljait és a kormány intézkedéseinek indokait. S z t e r é n y i József a napokban felolvasást tartott az iparfejlesztésről és felolvasását íme ismertetjük azokkal, akik e fontos kérdés iránt érdeklődnek.

Azzal kezdte a felolvasását, hogy az őstermelés egy maga biztos erőforrásul nem szolgálhat. At kell térni a nyers termények ipari feldolgozására és az iparpolitika irányára nem lehet más, mint egyrészt karöltve járni

őstermelésünkkel, másrészt az erősen fogyasztott iparcikk-eket lehetőleg itthon gyártani, és ez által lehető nagyra növelni az országban a fogyasztást, melyre az őstermelésnek szüksége van. Ezt a fogyasztást maga a mezőgazdasági népesség sem biztosíthatja eléggé, mert kereseti viszonyai sokkal szerényebbek az ipari keresetnél, szaporodási viszonyai pedig rendszerint kisebbek, mint a jobb kereseti viszonyok közt élő, tehát nagyobb fogyasztóképességű iparos népességé. A nemzeti szempontot az iparfejlesztésben a kivándorlás megakadályozása adja meg. Egyedül az ipartól várható nagy és gyors eredmény, mert ez aránytalanul nagy munkacserét köt le és ami a földolgozó: állandóan foglalkoztatja

S z t e r é n y i az ipari foglalkozást három osztályba sorozza: a háziipar, a kézműipar és a nagy, vagyis a gyári ipar. A háziipar fejlesztésében nem az ipari szempontok mértékében első sorban, hanem szociális érdekek; keresetet nyújtani a népnek oly vidékeken, ahol más kereset alig kínálkozik és végre olyan egyéneknek, akik más keresetre még vagy már nem is valók. Fájjalja, hogy annak idején az iparfejlesztés nem a kisipar fejlesztésén épült föl. A kisipar a maga régi, tipikus alakjában nem lesz megmenthető; sok ágában át kell alakulnia a kor kívánalmai szerint. Nem a kisipart mint termelési formát, hanem a kisipart mint termelési tényezőt kell megmenteni. Az utolsó három év alatt sikerült 7681 kisiparost szövetkezetbe tömöríteni, akik maguk 1.180.820 korona saját tőkét adtak össze, melyhez az állam 550.937 korona segélyezéssel járult, úgy, hogy az állam annak a 7681 kisiparosnak ma már 4.678.097 korona tőke, illetve hitel áll rendelkezésére.

A kisipart két csoportba sorozza: a tömegtermelés és a műipar. Hogy mennyire helyes a kisiparosok tömegtermelésre utalt részének támogatása, fölhozza, hogy például ruházati iparágakban a behozatal átlag 57.667.650 korona, holott ezek nyersanyagát nagyobb mértékben mi szolgáltatjuk a külföldnek. A jövő kisiparosának a műiparost tekintik.

A gyáriparról azt mondja, hogy első sorban az őstermeléssel kapcsolatban kellett volna haladnia, e terep illette volna meg nálunk a vezetőség. A teksztziliparban 23.987.349 korona nyersanyag kivittel szemben 175.688.682 korona, vasárúkbán 164 millió 306.149 korona, nyersanyag kivittel szemben 18.875.578 korona értékű a behozatal.

A gyári ipar állami támogatását a következőképpen oldja meg: Ahol, mint nálunk, ipari terep nagyfokú elmaradottsággal állunk szemben, ahol elegendő tőke magában az országban nincs, ahol még kevés a vállalkozó szellem és az ipari szakismeret, ahol nem áll rendelkezésre képzett munkás törzs és nem vehető igénybe a fejlesztés hathatós eszköze, mert a mezőgazdasági érdekeit elvégre mégis első sorba kell helyeznünk, — ott mégis helyes, sőt szükséges a rendkívüli állami eszközökkel való támogatás, ha egyáltalán ipart akarunk teremteni. Közvetlen szubvenció alakjában adatik a támogatás, vagy termelési prémium, avagy esetleg kamatbiztosítás alakjában, — ez lényegében mindegy. Hogy a maga helyén alkalmazott állami támogatásnak milyen jelentősége van az ország egész közgazdasági fejlődésére, erre nézve utal a hazai cukortermelésre, mely 1890 óta vett nagyobb lendületet. Akkor az ország művelés alatt álló répatérsége volt 73.949 kat. hold, ma az 802.812 kat hold; akkor fizetett a cukoripar a mezőgazdának répa fejében 10.880.190 koronát, most fizet 41.709.508 koronát. Míg 1889—90-ben a cukorgyártás után fizetett termelési és fogyasztási adók mindössze 4.852.758 koronát tettek ki, tíz évvel később ez az adó már 20.319.885 koronára emelkedett. A cukorgyárak szociális hatását pedig megvilágítja az az eredmény, hogy míg 1889—90-ben a gyarak munkabérből 2.899.761 koronát fizettek ki, addig 1900—901-ben a bérszösszege 5.577.346 korona volt. S a cukoriparéhoz hasonló eredmény volna elérhető a teksztzil ipar terein is, ha a kender és lentermelés nagyban karol-

tatnék fel. Franciaország például évenként harmadfél millió frankot fordít kender és lentermelési prémiumokra. Ausztriával hasonlítva össze a mi iparpártolásunkat, kimutatja, hogy a f. évi költségvetésről szerint ott ez évben 6.069.041 koronával többet fognak ipari célokra fordítani, mint nálunk.

Az állami támogatás föltételeire nézve azt a tételt állítja föl S z t e r é n y i, hogy az csak olyan iparoknál van megközelítve, melyeknek nagyobb arányú fejlesztése országos érdek, vagy az őstermelés, vagy a fogyasztás szempontjából. Nem azt tartja fontosnak, hogy valamely iparág legyen, hanem azt, hogy az vagy az őstermelésnek essék javára, vagy olyan legyen, melyben hazai kedvező termelési viszonyok mellett is nagy összegek vándorolnak ki évről-évre az országból.

Az utolsó 3 év alatt összesen 71 új gyár létesítése és 31 régi gyár tetemes kibővítése biztosított. Ezekre kereken mintegy 70 millió korona befektetés szükséges és 3—5 év múlva, teljes üzem esetén majd 18.080 munkást foglalkoztatnak és a hazai gyári termelést fokozni fogják évi 67 millió koronával. E mellett a kifizetendő évi munkabér 10 millió 400 ezer korona. Szemben a nagyarányú befektetéssel és a termelési érték emelkedésével, az állam 5—10 évi anyagi áldozatát az évi munkabérekre vonatkoztatva csak 6 százalékat, az évi termelés értékének mindössze csak 0.94 százalékat tesz ki. S ha az egész befektetési tőke vétetik alapul és az egész 5—10 évre fizetendő segélyt számítjuk, ez a befektetett tőke 9.8 százalékanak felel meg. Az állam által nyújtott támogatás tehát alig áll arányban az elérhető eredmény-nyel.

De csak a meglévő ipar megerősödésén épülhet fel az új ipar és mint a kisiparban a létező anyagokat kell átalakítani a jövő fejlődés tényezőivé, úgy a gyáriparban is erősíteni kell a jelent, hogy biztosíthassuk a jövőt.

Meghívó.

A Csongrádvármegyei Gazdasági Egyesület az országos szövetség kiküldöttje: G a l a m b o s Sándor ó-becsei földbírtokos úr, valamint a nagyméltóságú földművelésügyi m. kir. Minisztérium tejjgazdasági osztályának vezetője: S z y l i János úr részvételével a Csongrádvármegye összes községeiben és Szentesen alakítandó tejértékesítőszövetkezetek szervezése érdekében Szentesen, 1902. évi február hó 27-én, ma d. e. 10 órákor a vármegyeház nagytermében általános nagy gazdasági ülést tart, melyre a szentesi és a megyebeli gazdaközönseget ezennel tisztelettel meghívja.

Szentesen 1902 február 20. án.

A csongrádvármegyei gazdasági egyesület elnöksége nevében:

Mátffy László,
titkár.

Dr. Cicatricis Lajos,
vál. elnök.

Ujdonságok

Szentes, 1902. február 23.

— Közigazgatási bizottság. Csongrádvármegyei közigazgatási bizottsága f. hó 24-én tartotta rendes havi ülését, a vármegyeház klistermében, Cs a t ó Zsigmond dr. főispán elnöklésével. Az ülés egyenlőre a röviddebeknek, mert a múlt hónap óta kevés közigazgatási ügy gyűlt össze és így a referensnek nem igen volt mel előadniuk. A közigazgatási ügyek közt legfontosabb volt C i c a t r i c i s Lajos dr. alispán egy előterjesztése, melynek keretében jelentést tett arról, hogy a pénzügyi örség azon szentesi tagjai ellen, akik itt — névtelen feljelentések folytán a bírtokvásárló vagy öröklő gazdaközönseget

tömegesen zaklatták, sőt hivatalos hatalmukkal visszaélve, önkényűen maguk elé idézték és fegyveres őrizet alatt tartották, — a fegyelmi eljárást befejezték s hogy ennek folytán p. pénzügyőri biztost hivatalos megdorgálásra, a szemlést pedig 10 napi szigorított fogházra ítélték. A bizottság tudomásul vette ezeket a fegyelmi határozatokat és megnyugodhatik a közönség is, hogy ime nem marad megtorlás nélkül az ilyen hatalmi túlkapás. Tudomásul vették a kereskedelemügyi miniszternek lapunkban már ismertett azt a leiratát is, melyben vármegyénk törvényhatóságával, mint egyik kérelmezővel szintén tudatja, hogy az algyői régi vasúti hid pilléreit és más részeit nem engedni át egy ott létesítendő közúti hid céljaira, miután azokat erre megfelelőeknek nem tartja. — T e r g i n a Gyula dr. kir. tanfelügyelő az ő szakreferendái során bemutatta a mindszei új állami központi fiú- és leányiskola és a Pallavicini Sándorné ögrófné nagylelkű adományából, Károly ögróf emlékére, ugyanott építendő központi kisdudóv tervezzeit, melyeket a bizottság igaz gyönyörűséggel nézett meg, mert ezek igazán modern iskolaépületek tervezjai. — Gyűlés vége déli fél 12 órakor.

— **Pénzügyőri biztosság Szentesen.** Március elsejétől új hivatal lesz Szentesen, a pénzügyőrségnek lesz itt egy kis középpontja, egy pénzügyőri biztossággal. S z i g e t h y Vilmos h. pénzügyigazgató f. hó 24-én, a közigazgatási biztosság gyűlésén itt időzvé, már akkor körültekintett, hogy az új hivatal hol volna célszerűen elhelyezhető. Egyelőre, ideiglenesen, a hivatalt a kir. adóhivatal földszintjén fogják elhelyezni. Miután azonban ez a hely rövidesen szűknek fog bizonyulni, a h. pénzügyigazgató a kérdést úgy véli megoldhatónak, hogy az állam olyan bérhelyiségről gondoskodjék Szentesen, amelyben úgy a pénzügyőri biztos lakása mint irodája és általában az egész pénzügyőri személyzet elhelyezhető.

— **Népies gazdasági előadások.** A csongrádvármegyei gazdasági egyesületben vasárnap délelőtt ismét a gazdaközönség élénk érdeklődése mellett tartották meg a népies gazdasági előadást. Elsőnek — miután M á t f e f f y László egy. titkár az értekezletet megnyitotta, — B á n f a l v i Lajos ismertette a városi tűzkárbiztosító szövetkezetek hasznát és előnyeit, kimutatva azt, hogy mennyire üdvös lesz egy ilyen intézményt nálunk is létesíteni. Utána Németh Jenő, a csabai földműves iskola jeles tanára folytatta szakelőadását az állattenyésztésről, kitűnő vetített képekkel életnagyságban mutatva be az egyes fajállatokat. A nagyszámú hallgatóság mindkét előadást mindvégig feszült figyelemmel kísérte. Ma délelőtt a tejszövetkezet alakítása érdekében tart az egyesület nagy gazdaggyűlést a vármegyeház nagytermében. Vasárnap pedig ismét népies gazdasági szakelőadás lesz az egyesületi helyiségben.

— **Értekezlet az iskolák államosítása ügyében.** A polgári leányiskola és a tanyai iskolák államosítása érdekében népes értekezlet volt tegnap a polgármesteri hivatalban, amelyen S z e d e r János kivételével — a közgyűlés által választott küldöttség valamennyi tagja részt vett. Az értekezleten, a közoktatásügyi kormány képviselőtében részt vett T e r g i n a Gyula dr. kir. tanfelügyelő is, akiről — örömmel jegyezzük fel — ezúttal is csak újból megerősödünk korábbi meggyőződésünkben, hogy vármegyénk tanügye hi-

vatottabb kezekben az övéinél nem lehetne letve. Az értekezlet először a tanyai iskolák államosításának kérdésével végzett. A korábbi szerződésen néhány módosítást eszközöltek, melyek annak határozottabb szövegezése szempontjából is szükségessé voltak s amelyekhez a tanfelügyelő, aki igazán szívén viseli a magyar népoktatás ügyét, hozzájárult. Ezután a polgári leányiskola államosításának ügye került tárgyalásra, szintén a meglévő korábbi szerződés alapján, amelynél azonban a tanfelügyelő fényes tanujelét adta Szentes város iránt érzett rokonszenvének. Kijelentette ugyanis, hogy a maga részéről — nem kötelezően ugyan — ígéretet tesz arra nézve, hogy az új polgári leányiskola építéséhez a város részéről a korábbi szerződésben kikötött 30000 ft hozzájárulástól hajlandó eltekinteni és beérni azzal, ha a város az új iskolaépület téglanyagának szolgáltatására vállal kötelezettséget. Ez eszmének a minisztériumt is megnyerni azonban — ő rajta kívül — a város és a vármegye feladata is leendő. Ezen az alapon meg is történt most a megegyezés, melyet L a k o s Imre dr. polgármester amint csak lehetséges lesz, a képviselőt közgyűlésre elő fog terjesztetni.

— **Halvacsora.** Az izraelita jótékony nőegylet március 1-i halesztéje iránt, melyet — táncsal összekötve — a színházteremben tartanak, olyan nagy érdeklődés mutatkozik, hogy még most is jelentkeznek aláírók, akik e mindenken fényes sikerűnek ígérkező estélyen résztvenni kívánnak. A rendezőség újból felkéri ezúton mindazokat, akik aláírtak és a mulatságnak — a kötelező aláírás mellett — résztvenni akarnak, hogy lehetőleg pontosan esti 8 óra ra sziveskedjenek begyűlekezni, miután — halesztéjénél — a tálatást is pontosan kell megkezdeni. Akik jegyeiket megváltották, kéretnek a jegyeket magukkal hozni.

— **Tömörkényi parcelláz.** Mig Békés vármegye községei egyre-másra szerzik meg a hozzájuk közeledő uradalmakat és azokat 10—20 holdas részekre parcellázva adják ki a kisgazdáknak, addig vármegyénkben csak Mindszent és Tömörkényi községek azok, amelyek a szomszéd megye községeinek ezen a jó példáján okulnak és azt utánozni megkísérik. Mindszent már kapott ilyen célra a Pallavicini-uradalomtól néhány száz hold földet. Most Tömörkényi kér az ögróftól hasonló célra 559 öreghold szántóföldet örökörön és C s a t ó Zsigmond dr. főispán támogatása folytán ez az adásvétel bizonyosan létre is jön, mert a főispán melegen érdeklődik a tömörkényiek ügye iránt és az ögróf is szereti e kis község törekvő népét. Tömörkényi község ez által olyan birtokhoz jutna, amelynek jövedelme évi 5000 forint lenne, holott a vételár kamatai csak 2500 forintot tennének ki. A birtok megvásárlása esetén szabályrendeletileg kikötnek, hogy abból csakis tömörkényi lakos bérelhet 1—5 vagy 10—20 holdat, ennél többet semmi esetre sem, hadd jusson a kisebb gazdáknak sőt a munkásoknak is, — nem úgy, mint másutt, ahol egy gazda bérel a község földjéből 200—300 holdat, a többinek meg nem jut semmi sem.

— **A tanfelügyelő az iskolában.** T e r g i n a Gyula dr. királyi tanfelügyelő a közoktatásügyi biztosság f. hó 24-ki gyűlésén való ittudóztatását ezúttal azzal kötötte össze, hogy itt tartózkodását néhány nappal meghosszabbítva, sorra látogassa a polgári leányiskolát és a felekezeti elemi iskolákat, személyesen győződnie meg az eddig elért taneredményről. E taneredményről a tanfelügyelő nagyjában és egészében meg is volt elégedve, azonban

úgy tudjuk, hogy annál kellemetlenebbül hatott rá az a tapasztalat, hogy egyes osztályokban 100 gyermeket is talált összehúzólván, ami nemcsak törvényellenes állapot, de megoldhatatlan feladatot is ró a tanító vállára, mert el se képzelhető, hogy egy tanító 100 gyermeket az első osztályban csak valamelyest is beavathasson az írás és olvasás tudásába. Persze ezzel szemben áll az, hogy a felekezetenél az iskolaentartás még ilyen állapotok mellett is nagyon nagy terhet ró ma már az egyháztagok vállaira és e bajon alig lehet másékpen segíteni, mint azzal, hogy a felekezetek is igyekezzenek iskoláikat államosítani, amire soha olyan kedvező nem volt kormánykörökben a hangulat, mint éppen mostan.

— **Tündérest a ref. körben.** A most megalakult református kör vezetősége igen életre való és dicsérendő eszme megvalósításán fáradozik. Arról van ugyanis szó, hogy a kör megalakulásának méltó nyilvánulásaként április hó első napjaiban egy nagyszabású ünnepélyt rendeznek, mely a mellett, hogy érdekes lesz, egyszerszemlő városunk közönségének magasabb művészi élvezetet is fog nyújtani. Tervebe vétették egy egész napra terjedő játékonysági bazár a városi színházban, tündéri világítás és zeneszó mellett, melyen a több ezerre menő ajándéktárgyakat társadalmuk különböző rétegeiből alakult női biztosság fogja csodás olcsó árakon elárulni. Ingyenes ajándékok osztogatása, szerencsekerék, tréfas automata s több e féle látványosság teszi vonzóvá s érdekesé a gyönyörűen díszített bazart. Este pedig több fővárosi elsőrendű művész és művész nő fog remek műsorral előadást tartani, mely után táncmulatság következik. A parjút ritkító ünnepély előkézűletet már folynak; a rendezésben 60 tagú női biztosság is részt vesz s az eddigi érdeklődés a legzesebb eredményekre enged következtetni. — Örömmel üdvözlöjük a lelkes mozgalmat, mely kétség kívül nem mindennapi műfélézetben fogja részeseitni közönségünket s méltánylandóan tartjuk különösen azt a már most megállapított elvet, hogy a bazárban a szokásos pumposások és kinalgatók teljesen ki lesznek zárva, úgy, hogy bárki is minden költség nélkül, nyugodtan látogathatja a remek látványosságot. Annak idején közölni fogjuk az ünnepélyre vonatkozó közelebbi részleteket.

— **Ménlovak vizsgálata.** Az apaállatok pótvizsgálata tegnap volt Szentesen. Összesen 18 ménlovat vezettek elő gazdáink ez alkalommal és az elővezetett anyag úgy látszik, eléggé jó volt, mert a vizsgálóbiztosság a 18 közül 12-öt talalt köztenyészési célokra alkalmasnak, ennyinek adta meg a fedeztetési engedélyt. Az engedélyezett mennek: S v á b Sándor fabiani nagybirtokos 2 ménje, R ú z s M o l n á r Lajos egy ménje, R ú z s M o l n á r Bálint egy ménje, C z a k ó Imre egy ménje, H a j d ú József egy ménje, F o d o r János egy ménje, P i n t é r István egy ménje, Z s o l d o s Ferenc egy ménje, H é j j a János egy ménje, D ö g e i Sándor egy ménje és K r i s t ó N a g y József egy ménje.

— **Társas lakoma.** A szentesi ipartestület március hó 4-én tartja meg az évi rendes közgyűlést és ezt az alkalmat az ipartestületi elnökség egyúttal arra is felhasználja, hogy ugyanez nap este társaslakomat rendez — a testület díszes termében, az eléggőt, elszegényedett iparosok segélyalapja javára. Belépődíj a társaslakomán, — ingyen bor kiszolgálásával — személyenként 2 korona. Nézre szóló meghívókat nem bocsátanak ki, csak gyűjtőleveket.

— **Leógett gözmalom.** P i g n i c k y Mihály kisteleki lakos gözmalma vasárnap viradóra leégett. A tűz éjleli 2 órakor ütött ki a káсамalomnál, anélkül azonban szomszédságában van H i r s c h Bernát vegyeskereskedése. Ez az üzlet is aldozatul esett a

tűznek. A malmot csak nemrég vásárolta meg Pigniczky Mihály a testvérétől, Istvántól, aki időközben csödbe került. A malom egyébként biztosítva volt 23000 koronára, a Hirsch kereskedése meg 12000 koronára. A tűz — úgy gyanítják — gyújtogatásból keletkezett és éppen ezért hétfőn Szege dről Kistelekre utaztak ki: Rigó Endre dr. helyettes vizsgálóbíró, Gábrisz Endre dr. kir. ügyész és Fischer Frigyes dr. törvényszéki jegyző, hogy a vizsgálatot megtartsák.

— **Utcai veredések.** Közbiztonsági állapotainkra szomorú világot vet Nagy Imre városi rendőrnök a kapitánysághoz beadott egy jelentése, mely arról szól, hogy Lécány József és Kupiczki Juliánntól f. hó 21-én Labádi Juliánna féynys nappal megdadták a Varady-féle patika előtt és kegyetlenül elverték. Hogy ilyesmi a főtér közvetlen közelében történhet, ahol állandó rendőri inspekción van, ez mutatja, milyen elvadultak nálunk a közbiztonsági állapotok.

— **Március 15. megünneplése.** Mint minden évben, bizonyára az idén is kegyeletlenül fogja megünnepelni Szentés város hazafias közönsége március 15-ét, az 1848 ki dicső szabadságharc évfordulásának nagy nemzeti ünnepét. Eddig az iparosiskola önképzőkörétől kaptunk hírt március 15 nek megünnepléséről. A kör ugyanis e nap esténként társaslakomát rendez az ipartestületi ház termében és az erre szóló részvételi aláírás ívket már ki is adta vigalmibizottsága tagjainak. Egy teríték — fél liter borral — 1 korona 60 fillér és aláíratközi a vigalmi bizottság bármelyik tagjánál lehet.

— **Vásár a közelben.** Hódmező Vásárhelyen március hó 15 én kezdődik az ez évi tavaszi országos vásár. E vasárna, a sertésvész miatt, tilos a sertésfelhajtás.

Színház.

»A Becstelenek«, Roveta világ hírű színműve ment szombaton, Ország h jutalomjátéka. Moretti Cacló, egy bankház hivatalnok (Ország), akit a felesége, Elisa (Haraszi Mici) rajongásig szeret. Házasságukat az ég egy kis fiával is megáldotta Nyüge a kis családnak Orlandi Orlando (Timár) az asszonyja apja, egy szoknyák után futkosó, szivtelen önző és gonosz szelleme Sigismondó Peppinó (Radna) a Moretti keresztapja, aki keresztia feleségbe szerelmes. Szerény fizetése van Morettinek, dacára ennek bőséggben élnek, mert — a keresztapa szerelme tárgyát nélkülözni nem engedti, üzleti számláit kifizeti, elhalmozza ajándékkal és Elsa, aki férjét imádja, udvarlóját gyűlöli, ennek dacára egy napon, mikor Sigismondó a lakására csalta el, erőszak áldozata lesz. Ezt sejtjük saját valomásából.

A család, a színmű kezdésekor bőséggben él. Moretti a megtestesült becsületesség s miután egy másik bank tisztviselője, De Fornaris, hogy családja nyomorát enyhítse, sikasztott, — a törvényt mint szakértőre, ő reá bizza a sikasztó könyveinek átvizsgálását.

A sikasztó felesége könyörögni jön a szakértőhöz, az asszonyka szívet meg is lágyítja, ahogy lefesti: mi tette férjét sikasztóvá, mert jóformán a saját sorsukat látja az eleven példában. Moretti, a becsületlen, hajthatatlan marad. Nem ismer kényszerítő okot, mely a becsület útjáról való letérést mente.

Ekkor hírtl hozzák, hogy Sigismondót az utcán ledöfték, meghalt. A kis család izgalmasul zárul az első felvonás

A második felvonásban Morettiekhez már bekopogtatott a nélkülözés. A titkos pártfogó meghalt, vagyonát egy unokaöccs örökölte, Moretti csak végrendeleti végrehajtó. Elisa titkolja férje előtt, hogy sokra nem telik többé és a becsületlen, gondatlan ember nem is veszi észre, hogy haztatása már nem az, ami volt. A szakácsné szemtelen, mint mikor a cseléd nem kapja rendesen a bérét és minduntalan hitelezőket kell elutasítania.

A cseléd szemtelensége nyitja fel Moretti szemét Megtudja, hogy feleségének kifizetetlen számlái vannak. A szálak mind szorosabba húródnak: az asszony körül. Sigismondó jegyzőkönyvet vezetett, ez a Moretti kezében van

— s a jegyzet szerint az elhalt egy divatárús cégnek tartozik 356 lírával, é p annyiival, amennyiről ugyane cégtől akkor az asszonyának számlát hoznak.

Elisa akkor jön haza, mikor férje e számlát felbontotta. Carló felelősségre vonja, az asszony előbb mentegetőzik, majd mikor véletlenből kiejt karmantyújából egy ékszeres dobozt, benne drága női aranyórával s mikor férje — mint becsületlen rárohan és fojtogatni kezdi első fúriájában, — bevall mindent, bevallja bukását —.

A férj arra itéli, hogy tovább éljenek együtt s megőrizzék tovább a jölet látszatát. Ekkor jön a divatárús segítje a számla kiegyenlítését sürgetni és Moretti kifizeti abból a pénzből, amit De Fornarisné (Homokai) azért hagyott nála, hogy azzal a férje által sikasztott összeget a banknak megtérítse és ezzel férje büntetését enyhítse.

A harmadik felvonásban Elisa remegve várja haza férjét a De Fornaris-féle bűnügy tárgyalásáról. Orlandi, a szivtelen, önző apa, aki az elcsapott szemtelen szakácsnéval el hagyta gyermekeit, vissza akar térni, mert úgy látja, hogy leánya ismét jöletben él. Hogy honan e jölet, hogy veje hiteltlen kezel a bank penzeit, — ezt az ő önzése nem kutatja. Neki elég hogy ismét jölet van a háznál és új csinos szakácsné. Moretti végre megjön. Meg van semmisülve. Hétvére itelték De Fornarist és ebben a saját jövő sorsát látva, menekülésre, szökésre gondol. Csomagol. Az asszony tartóztatja, fúra enleketzi, mind hiába. Revoltvert véve magához — az utolsó pillanatban újból felebred szerelme, — megcsókolja a bűnös asszonyt, kirohan és föbe lövi magát. A lövés dörmögésére Elisa felsikoltva roskadt össze, — a darabnak vége.

Ezt az életből merített, életretől, lelektani motívumokkal duzzadó, szívet lket rázó színművet választotta Ország Bertalan a jutalomjátékára. Két nagy szerep van a darabban: Moretti és Elisa. Ez a két szerep Ország és Haraszty Mici kezében volt és — kitűnő kezében, mert mind a kettő művészi alakítást nyújtott, mind a kettő realizituk volt a szó nemese értelmében és a mellett természetes, minden póz, minden szinfalhasogatás nélkül. A legszebb sikerek közé számíthatjuk az estét, mely után mondhatjuk, hogy Haraszthy Micire rövidesen szép jövő, a sikerek fényes sora vár tövises pályáján. A többi szereplő szintén jó volt.

Vásárnap a komoly múzsa helyét a vig, bohózatos múzsa váltotta fel. Ju há sz né jutalomjátékául »Dr. Szeleburdi«-t adták, Rákosi és Guthi egyik legkitűnőbb bohózatát, olyan gördülékenyen, gyors tempóban és szépen összevágó előadásban hogy a szépszájú közönség állandó zafos derűlettségben volt. A szereplők közül különösen kell kiemelnünk Szénásyt a cimszerében Ju há sz né t, Végh Gizellát, Haraszty Micit és Timárt

Hétfőn nem volt előadás. Kedden üjdonság ment Rákosi és Guthi egy pompás bohózata »A Sasok« ismét kitűnő, kerek, összevágó előadásban. A közönség ki nem fogyott ez estén a kacagásból és különösen Szénásit (Bukics), Timárt (Barnabás), Haraszty Micit (Lenke) tüntette ki lelkes tapsaival, amit a nevezettek ki is érdemeltek. Az est sikeréhez lényegesen járultak hozzá: Nogrády (Sas Ferenc), Toronyi (Sas Viktor), Radnai (Forrai Gábor) és a kis Baranya Mariska (Maxi). Tegnap tarka estélye volt a színházunk, ma pedig — a karmester család jutalomjátéka lesz.

Nyilttér.

A KRONDORFI A LEGJOBB NYALKAOLDÓ GYÓGYVIZ.

Laptulajdonos és főszerkesztő: Dr. MATEFFY FERENC
Felölősszerkesztő: BÁNFALVI LAJOS.
Társaszerkesztő: MATEFFY LÁSZLÓ.

Hirdetmény.

A szentesi kerületi betegsegélyző pénztár igazgatóságának 1902. évi február hó 23-án megtartott üléséből közhírré tétetik, hogy az 1902. évi március hó 1-től kezdődőleg mindennap délután 2 órától 6 óráig hivatalos órák tartanak, a mikor a ki- és bejelentések teljesíthetők. Szentesen, 1902. évi febr. 26. idb. Koncz Imre pénztári jegyző.

FELHÍVÁS.

Mindazok kiknek a felszámolásban lévő Csongrádmezei Takarékpénztár r. t. ellen bámi követelésük vagy bármínő igényük van a társaság feloszlása alkalmából, felszólítanak, hogy azt hat hónap alatt a felszámoló bizottságnál bejelentsek, vagy másként érvényesítsék, mert későbbi bejelentés nem fog tekintetbe vétetni. 3-3 a felszámoló bizottság.

Férfiak ingyen kapnak

egy legújabb találmányú gyógyszert, mely az elvesztett erőt visszaadja. Mindazok, akik érte irnak, ingyen kapnak egy próbacsomagot, egy 100 oldal vastag könyvet együtt, postaszállítmányként, jól besomagolva. A legcsudalramel több csudagyógy szer, mely már ezeket megmentett, akik ifjúkori kiesapongások folytán erejüket vesztették vagy ezenközben betegeseket szerettek. Ez okból elhatározta az intézet, nimenkinek — aki kéri — egy csomagú gyógy szer magyarázó könyvecskével díjtalanul küldeni. E házi szerrel otthon gyógyítható a baj és mindenki aki ifjúkori kiesapongások folytán nemi bajokban, szellem-gyengeségben vagy chronicus betegségekben, szenved otthon gyógyíthatja magát. Ez a gyógyszer közvetlenül ama szervekre hat, melyek erősítésre szorulnak és csudás eredménnyel gyógyítja meg az ezek óta állandóan betegeket is. Öreges és ifjak irhatnak, az alatt jelzett címen a »State Medical Institute«-nak, honnan a próbacsomagot címünkre azonnal megküldik. Az intézet első sorban azért akarja megmenteni, akik gyógykezelésük végett otthonukat el nem hagyhatják. A próbacsomag is megmutatja, milyen könnyen lehet e horzalmis betegségek ből otthon is kigyógyulni. Az intézet nem tesz kivételt. Minderki, bárhonnan magyarul is írhat a gyógyszerért, amire a legnagyobb dískréció mellett díjazatlanul elküldik neki a próbacsomagot a magyarázó könyvvel együtt. Irjon tehát — ainek kell — mindenki azonnal. A küldemény olyan szépen van csomagolva, hogy senki se tudja meg a tartalmát. A levelet így kell megcímezni: State Medical Institute 6901. Elektron Building, Fort Wayne, Ind. Amerika És minden levél portómentesen küldendő. 8-8

Scabury & Johnson
Benzon-tapasza
a leghatásosabb szer
Reuma, csipőszúrás
lapoczkafájás, hátfájás
mellszúrás, köhögés
és minden meghűlési baj ellen.
Óvakodni kell értéktelen utaztatoktól.
Ritz Lajos és Társa, Hamburg
Kapható: Szentesen, Bozoki György gyógyszerárban.